

TURVAPAIKKATUTKINNAN SANASTO

Fahima Sanglaksi

Opinnäytetyö, kevät 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Asioimistulkkauksen koulutusohjelma

Tulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Sanglakhi, Fahima. Turvapaikkatutkinnan sanasto, suomi-persia-englanti. Helsinki, kevät 2015, 37 s., liitteitä 1. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä. Asioimistulkkauksen koulutusohjelma, Tulkki (AMK)

Kaksikielisten sanastojen puutteen vuoksi, varsinkin kieliparilla suomi-persia, tunsin tarvetta sanaston laatimiseen. Opinnäytetyö on kehittämispainotteinen eli toiminnallinen, jonka tuloksena syntyy uusi tuote. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä suppea turvapaikkatutkinnan sanasto työkielissä suomi-persia-englanti. Sanasto voi auttaa persian- ja darinkielistä tulkkia valmistautumisessa toimeksiantoihin.

Uudistetun asioimistulkkien ammattisäännösten viidennen kohdan mukaan valmistautumisella tarkoitetaan sitä, että tulkin on perehdyttävä tulkkausaiheeseen ja sen edellyttämään sanastoon ja terminologiaan molemmilla työkielillä. Opinnäytetyön tarkoitus oli helpottaa persian ja darin kielen tulkkien työtä turvapaikkatutkinnassa ja auttaa heitä välittämään viestiä paremmin vaikeista termeistä huolimatta.

Opinnäytetyössä aineistona on käytetty Suomen maahanmuuttoviraston kotisivuilla olevaa sanastoa ja pakolaisneuvonnan ja maahanmuuttoviraston yhteistyössä julkistamaa Opas tulkeille -kirjan sanastoa. Sanastoa laadin ensin keräämällä suomenkielisiä termejä ja myöhemmin etsimällä niiden vastineita persiaksi ja englanniksi. Aineisto koostu 157 suomenkielisestä termistä ja niiden vastineista persian ja englannin kielellä.

Sanastosta on hyötyä tulkeille, kääntäjille ja opiskelijoille, jotka työskentelevät maahanmuuttoalalla tai ovat muutenkin kiinnostuneita tästä aiheesta.

Asiansanat: asioimistulkkaus, turvapaikkatutkinta, sanastotyö

ABSTRACT

Sanglakhi, Fahima. Asylum investigation glossary in Finnish, Persian and English. Helsinki, spring 2015, p 37, 1 appendix
Diaconia University of Applied Sciences, Diak South. Degree Programme in Community Interpreting, Degree: Interpreter

Due to the lack of multilingual glossaries especially in the language pairs of Finnish- Persian, it was necessary to draft a glossary in the field of migration. Aim of this thesis was to make a concise asylum investigation glossary in language pairs of Finnish-Persian-English, which could help Persian and Dari language interpreters in preparing for their assignments.

The purpose of this thesis was to facilitate Persian and Dari language interpreters' work in asylum investigation field and help them to forward the messages better, despite the tough terms. The thesis material consisted of glossary of Finnish immigration website and glossary of Interpretation in the asylum processes which were published by collaboration of the Finnish Immigration and Refugee advice centre. I found 157 terms. The glossary was compiled first by collecting Finnish terms and later looking for their equivalents in Persian and English.

A glossary is useful for all Persian and Dari language interpreters, translators and students who work and study in the field of immigration or are otherwise interested in this topic.

Key words: community interpreting, asylum investigation, terminology

سنگلاخی، فهیمه. واژه نامه تحقیقات پناهندگی فنلاندی-فارسی-انگلیسی. هلسینکی، بهار 2015، 37 صفحه،
ضمیمه 1
دانشگاه علمی کاربردی- دیاکونیا، دیاک جنوب. مدرک مترجمی، مترجم (AMK)

با توجه به کمبود واژه نامه های دو زبانه به خصوص به زبان های فنلاندی- فارسی لزوم پرداختن به تدوین واژه نامه را احساس کردم. موضوع پایان نامه واژه نامه تحقیقات پرونده پناهجویان است. پایان نامه ای حاضر کاربردی است و در نتیجه آن یک محصول جدید ارائه می گردد. هدف از نگارش این پایان نامه ارائه واژه نامه مختصر و مفید در حوزه تحقیقات پناهندگی به زبان های فنلاندی- فارسی و انگلیسی است که بتواند به مترجمین فارسی و دری زبان جهت آمادگی پیش از ترجمه ها کمک کند.

طبق مقررات اصلاح شده ای مترجمین بند پنجم منظور از آمادگی اینست که مترجم پیش از ترجمه با موضوع، واژه گان و اصطلاحات مورد نیاز در هر دو زبان آشنا شود. منظور از این پایان نامه آسان کردن کار مترجمین فارسی و دری زبان است و کمک کردن به آنها در انتقال بهتر مطلب با وجود کلمات و اصطلاحات مشکل است.

مواد مورد استفاده در این پایان نامه واژگان موجود در صفحه اینترنتی اداره مهاجرت فنلاند و واژگان کتاب راهنمای مترجمین که اداره مهاجرت با همکاری دفتر مشاوره پناهندگان منتشر کرده است. نخست واژه ها را به زبان فنلاندی پیدا کردم و سپس سعی به پیدا کردن معادل فارسی و انگلیسی آنها کردم و واژه نامه در مجموع شامل 157 واژه می باشد.

واژه نامه می تواند برای مترجمان و دانشجویانی که در امور مهاجرین مشغول به کار و تحصیل هستند مفید باشد و همچنین برای کسانی که علاقمند به این موضوع هستند.

کلمات کلیدی: مترجم، تحقیقات پناهندگی، واژه نامه

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TUTKIMUSYMPÄRISTÖ.....	8
2.1 Toiminnallinen opinnäytetyö	8
2.2 Tavoitteet.....	8
2.3 Turvapaikkahaun prosessi.....	8
3 SANASTOTYÖ	11
3.1 Kohderyhmänä tulkit.....	12
3.2 Sanastotyön peruskäsitteet	13
3.2.1 Käsite.....	14
3.2.2 Termi	15
3.2.3 Tarkoite.....	15
3.2.4 Määritelmä.....	16
3.3 Vastine	16
4 TUTKIMUSAINEISTO JA PERSIAN KIELI	17
5 SANASTON LAATIMINEN.....	19
5.1 Sanaston termien ja vastineiden haku.....	19
5.2 Käännösvastineet.....	21
6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	23
LÄHTEET.....	26
LIITE 1: Turvapaikkatutkinnan sanasto.....	30

1 JOHDANTO

Kansainvälisessä maailmassa maahanmuuttoliike on kasvussa ja ihmiset muuttavat syystä tai toisesta entistä enemmän ja sen myötä tulkkauksen merkitys yhteiskunnassa on kasvanut. Mitä enemmän Suomeen tulee vieraskielisiä ihmisiä turvapaikanhakijoina tai pakolaisina, sitä enemmän ammattitaitoisia tulkkeja tarvitaan. Ammatillaiset asioimistulkit huolehtivat sitä, että valmistautuvat hyvin ja huolellisesti toimeksiantoihin.

Kaksikielisiä sanastoja harvinaisille kielille Suomessa ei ole tai on hyvin vähän, joten tarve sanastotyöhön keskittyneille opinnäytetöille on suuri. Tulkit kohtaavat esteitä ammattikielissä. Mielestäni sanakirjat ja yksikieliset sanastot eivät vastaa heidän tarpeisiinsa ja niistä on aika vähän hyötyä ammattilaisille tulkeille. Olemassa olevista sanastoista tai sanakirjoista ei löydy kaikille termeille vastinetta, tässä näen kaksikielisen sanaston tarpeellisuuden. Kullakin ammattialalla on oma erityissanastonsa, näin on myös turvapaikkatutkinnassa. Turvapakkatutkinnassa on paljon termejä ja sanoja käytössä, joiden ymmärtäminen ei ole aina itsestään selvää. Opinnäytetyöni idea nousi tulkkaustilanteista, joissa olin tulkkina mukana. Olin monesti keskustellut tilaajien kanssa ja he esittivät huolensa tulkeista, joilla ei ole tuntemusta alan terminologiasta. Ajattelin, että voin tuottaa heille tärkeän ja hyödyllisen apuvälineen.

Uudistetun asioimistulkkien ammattisäännösten viidennen kohdan ohjeen mukaan tulkki valmistautuu huolellisesti ja ajoissa tehtäväänsä (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto i.a). Valmistautumisella tarkoitetaan sitä, että tulkki tutustuu tulkkausaiheeseen ja sen sanastoon molemmilla työkielillä ja etsii vastineet termeille. Yleensä tulkit eivät erikoistu tiettyyn alaan, vaan he hakevat tietoa jokaiseen tulkkaukseen etukäteen ja perehtyvät aiheeseen ja sen sanastoon. Tulkin pitäisi hallita hyvin tulkkaustilanne ja se onnistuu parhaiten, jos tulkki on valmistautunut etukäteen tulkkaukseen. Mikäli tulkki saa ennakkomateriaalia tulkkauksesta, se auttaa tosi paljon tulkkia. Jotkut tulkkaukset ovat vaativa ja niistä saa ennakkomateriaalia pyydettäessä. Näin on usein esimerkiksi oikeustulkkausissa. Taustamateriaalit ovat tulkille tärkeä työkalu.

Opinnäytetyön voi toteuttaa kahdella tavalla, tutkimuspainotteisesti ja kehittämispainotteisesti. Kehittämispainotteisesta työstä käytetään usein myös nimitystä toiminnallinen opinnäytetyö (Kohti tutkiva ammattikäytäntöä 2010, 33). Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on käytännön toiminnan kehittäminen, ja oma opinnäytetyöni kuuluu kehittämispainotteisiin opinnäytetöihin. Kehittämispainotteisessa työssä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnänkeinoin. Opinnäytetyöni aiheena on suomenkielisen turvapaikanhakuprosessiin liittyvän sanaston laatiminen ja persian ja englannin kielen vastineiden hakeminen.

Opinnäytetyöni kehittämiskohteena on laatia sanasto turvapaikkatutkinnan keskeisistä termeistä. Se on hyödyllinen työväline sekä darin- ja persiankielisille tulkeille, että opiskelijoille. Mielestäni tällä sanastolla on konkreettista tarvetta ja tämä opinnäytetyö voi olla merkityksellinen yhteiskunnallisen käytön kannalta. Lähtökohtaisesti en ole löytänyt turvapaikkatutkinnan terminologiaan keskittyvää tutkimusta, mutta samaa aihetta käsiteltäviä tutkimuksia oli maahanmuuttoaiheiseen terminologiaan keskittyvä Anni-Maria Jaatisen pro gradu - tutkielma. Jaatisen tutkimuksen aiheena on maahanmuuttoaiheinen toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupatermistö ja sen termivastineet kieliparilla suomi-venäjä. Hän on tutkinut asiaa kääntäjän näkökulmasta (Jaatinen 2012, 9.) Myös löysin Saido Khalifin ja Lul Alasowin opinnäytetyön, jonka aiheena on suomi-somali - terveys-sanasto. He ovat tehneet sanastoa terveysalalle (Khalif & Alasow 2014.)

Maahanmuutto on hyvin laaja aihealue. Siihen kuuluvat oleskeluluvan käsite, joka jakautuvat viiteen eri perusteilla myönnettävään oleskelulupaan. Näitä perusteita ovat opiskelu Suomessa, työskentely Suomessa, paluumuutto, muutto muulla perusteella Suomeen. Maahanmuuttoon kuuluu myös turvapaikan hakeminen. Rajoitin tekemäni sanaston aihetta niin, että varsinaisen sanaston teen turvapaikanhakuprosessiin kuuluvista keskeisistä termistä. Keskeisellä termillä tarkoitan, turvapaikkatutkinnan olennaisia termejä, jotka ovat usein alalla käytössä. Termit olen valinnut sen mukaan, että niiden selvittämisestä olisi hyötyä tällä alalla työskenteleville. Sanaston laatiminen auttaa myös minua, sillä

aineiston keräämisen, yhteydessä saan paljon tietoa turvapaikkatutkinnasta ja myös tutustun enemmän turvapaikkatutkintaan liittyviin termeihin.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TUTKIMUSYMPÄRISTÖ

2.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Kuten jo kerroin, kehittämispainotteista opinnäytetyötä kutsutaan usein myös toiminnallisen opinnäytetyöksi. Sen tavoitteena on käytännön toiminnan ohjeistaminen, opastaminen, toiminnan järjestäminen tai uusien tuotteiden ja palvelujen suunnitteleminen. Kehittämispainotteiset opinnäytetyöt jakautuvat kahteen pääryhmään: kehittämishankkeisiin ja tuotekehittelyyn eli tuotantoon, jonka lopputuloksena syntyy uusi konkreettinen tuote. Opinnäytetyöni kuuluu jälkimmäiseen ryhmään (Vilkkä & Airaksinen 2004, 9.) Opinnäytetyöni sisältää myös teoria osuuden, josta ilmenevät työkalut, joita olen hyödyntänyt toiminnallisessa osuudessa. Itse valitsin toiminnallisen opinnäytetyön, koska halusin, että opinnäytetyöni olisi hyödyllinen ja käytännönläheinen.

2.2 Tavoitteet

Tavoitteeni on laatia mahdollisimman tarkka ja selkeä suomi-persia turvapaikkatutkinnan sanasto, jossa englanti on mukana apukielenä. Valmistuttuani asioimistulkiksi, tulen työskentelemään eri aloilla, kuten maahanmuuttoalalla. Opinnäytetyöni tekemisen ohella tutustun paremmin alaan ja saan siitä tietoa, jota voin hyödyntää myöhemmin. Monesti tulkkauksien yhteydessä olen kuullut viranomaisilta, että joillakin tulkeilla ei ole tuntemusta alan terminologiasta ja se aiheuttaa välillä ongelmia.

2.3 Turvapaikkahaun prosessi

Tässä kappaleessa kerron lyhyesti turvapaikkahaun prosessista. Tutustuin opinnäytetyöni tutkimusympäristöön, jotta saisin kokonaiskuvan koko prosessista ja tulkin työtilanteista. Turvapaikanhakijalla on tarvetta tulkkaukseen koko prosessin ajan. Turvapaikkaprosessissa tulkillä on tärkeä tehtävä ja hänellä on vastuullinen rooli viestinnässä. Tulkin on tulkettava turvapaikanhakijan asian

kattavasti ja tarkasti toiselle kielelle, jotta viranomainen voisi tehdä oikeudenmukaisen ratkaisun henkilön asiassa (Tulkkaus turvapaikkamenettelyssä 2009, 5–9). Mitä enemmän tulkilla on tietoa ja tuntemusta prosessista ja sen eri vaiheista, sitä paremmin hän todennäköisesti pystyy tulkkamaan.

Suomesta turvapaikkaa voi hakea vain Suomen valtion alueella. Turvapaikkahakemus on jätettävä henkilökohtaisesti joko poliisille tai rajatarkastusviranomaisille. Kun hakemus on jätetty, poliisi tai rajatarkastusviranomaiset suorittavat kuulustelun ja selvittävät henkilön henkilöllisyyden, matkareitin Suomeen ja maahantulotavan ja ohjaavat hänet turvapaikanhakijoille tarkoitettuun vastaanottokeskukseen. Hän on siellä hakemuksen käsittelyn ajan. Vastaanottokeskukset sijaitsevat eri puolilla Suomea (Maahanmuuttovirasto i.a).

Pakolaisneuvonnan kotisivun mukaan jos hakijan henkilöllisyys tai matkareitti Suomeen ovat epäselviä, hänet saatetaan ottaa säilöön. Säilöönotto voi kestää joistakin päivistä jopa kuukausiin ja sen jatkamisesta päätetään käräjäoikeudessa kahden viikon välein. Myös kielteisen päätöksen saanut turvapaikanhakija voidaan ottaa säilöön maasta poistamisen yhteydessä (Pakolaisneuvonta ry 2010).

Poliisi tai rajavartija selvittää, onko hakija ollut toisessa Euroopan Unionin jäsenmaissa tai Norjassa, Islannissa tai Sveitsissä tai onko joku näistä maista myöntänyt hänelle viisumin taikka oleskeluluvan. EU-maat ovat ns. Dublinasetuksessa sopineet siitä, mikä maa on velvollinen tutkimaan turvapaikkahakemuksen, jos hakija on ollut useassa EU-maassa (tai esimerkiksi Norjassa). Jos selviää, että henkilö on hakenut turvapaikkaa esimerkiksi Ruotsista ennen Suomeen tuloaan, hänet yleensä lähetetään Ruotsiin turvapaikanhakuprosessiin (Pakolaisneuvonta ry 2010).

Mikäli Suomessa käsitellään turvapaikkahakemus, maahanmuuttovirasto kutsuu turvapaikkakuulusteluun noin kuuden kuukauden kuluttua turvapaikkahakemuksen jättämisen jälkeen. Puhuttelussa hakija saa kertoa suullisesti kotimaastaan tai pysyvässä asuinmaassaan häneen kohdistuneesta vainosta ja ongelmista.

Hakija voi esittää mahdolliset todisteet ja asiakirjat, joihin hän halua vedota puhuttelussa (Maahanmuuttovirasto i.a).

Puhuttelussa selvitetään, voiko hakija saada oleskeluluvan Suomeen kansainvälisen suojelun perusteella tai muilla perusteilla. Maahanmuuttoviraston kotisivun mukaan ratkaisun perusteena ovat henkilön kertomukset, hänen tuomaansa mahdolliset lisäselvitykset ja viranomaisten hankkima selvitys asiassa (Maahanmuuttovirasto i.a). Päätöksen maahanmuuttovirasto lähettää paikallispoliisille, joka tiedottaa asiasta hakijaa. Mikäli turvapaikanhakija ei ole tyytyväinen saamansa päätökseen, hänellä on valitusoikeus. Tällöin hän voi valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen. (Maahanmuuttovirasto i.a).

3 SANASTOTYÖ

Sanastotyössä määritellään erikoisalojen käsitteitä ja sovitaan eri kielillä niiden nimityksinä käytettävistä termeistä. Sanastotyössä tavoite on se, että viestinnän laatu paranee ja myös varmistetaan, että samoista asioista puhutaan samoilla nimityksillä. Sanakirjojen tai sanalistojen esimuotoja eli kahden kielen sanoja vierekkäin on tehty Mesopotamiassa nykyisen Irakin alueella. Sanalistoja joitakin sanoja käytetään nykyäänkin esim. sanasta Tilmatch- Tolmats venäjäksi, Tolk ruotsiksi, Tulkki suomeksi ja Dolmetschen saksan kielellä. (Jänis 2011).

Kieli jakautuu yleiskieleen ja erikoiskieleen. Yleiskieli on kaikille tuttu ja muodostuu jossain kieliyhteisössä ja perustuu kieliyhteisön yhteiseen tietoon. Erikoiskieltä tai ammattikieltä käytetään suppeassa ihmisryhmässä ja ammattilaisten ryhmässä kuten esim. juristit tai insinöörit. Erikoiskielen ja yleiskielen sanastot eroavat toisistaan sillä, että niiden sanoilla voi olla eri merkitys tai ammattikielissä voi olla sanoja, jotta eivät aukea ei-ammattilaiselle. (Isolahti & Ali Hersi 2011, 3.)

Tulkki voi käyttää tulkkauksen tukena sanakirjoja, mutta ammattikielen termit eivät löydy yleissanakirjoista. Tässä opinnäytetyössä laatimastani sanastosta löytyvä turvapaikkatutkinnan keskeiset termit. Turvapaikkatutkinnassa käytetään termejä, jotka eivät useinkaan ole selviä henkilöille, joilla ei ole aikaisempaa tietoa termistä, kuten esimerkiksi termin *eurodoc-järjestelmä* kohdalla. ”Eurodoc on järjestelmä, jonka avulla EU maat voivat tunnistaa turvapaikanhakijoita ja henkilöitä, joita on pidätetty unionin ulkorajan luvattoman ylittämisen yhteydessä” (Tulkkauksen turvapaikkamenettelyssä 2009, 28). Eurodoc-järjestelmästä voi tarkistaa onko henkilö hakenut jo toisesta EU maasta turvapaikkaa.

Sanasto käsittelee yhtä ammattikieltä ja sisältää käsitteiden määritelmät ja termit. Sanasto voi olla yksikielinen, kaksikielinen tai monikielinen. Sanastokeskuksen mukaan sanastotyön päämääränä on yleensä alaa koskevan viestinnän tehostaminen (Sanastokeskus TSK ry i.a). Sanasto on tärkeä ja kätevä apuväline tulkeille. Sanastoa käytettäessä tulkin ei esimerkiksi tarvitse kantaa muka-

naan painavaa sanakirjaa, josta ei välttämättä edes ole hyötyä yhtä paljon kuin päivitetystä sanastosta. Sanastoa voi käyttää valmistautumismateriaalina ennen tulkkauksen alkua ja myös tulkkauksen aikanakin voi tarkentaa termejä. On kuitenkin tärkeää huomata, että tulkki ei joka tapauksessa voi hallita kaikkia alaan liittyviä termejä entuudestaan.

3.1 Kohderyhmänä tulkit

Tulkkauslajeja on monta, ja Hietasen mukaan yhteiskunnalle asioimistulkaus on yhtä merkittävä tulkkauslaji kuin muut tulkkauslajit. (Hietanen 1995, 10.) Kerroin, että sanaston kohderyhmä on asioimistulkit ja olen yrittänyt laatia sanastoa asioimistulkkien tarpeiden mukaan. Seuraavaksi kerron, mitä asioimistulkaus on ja miten tärkeää se on ihmisille, jotka eivät osaa kieltä. Asioimistulkaus ”on viranomaisen tai yksityisen tahon ja asiakkaan välisen asioimisdialogin (= haastattelun, kuulustelun, neuvottelun, tiedustelun, selvitys- ja tiedonvälityskeskustelun, oikeudenkäynnin jne.) tulkausta” (Hietanen 2004, 288). Tulkin avulla pyritään luomaan ymmärtämisen edellytykset kieli- ja kulttuurimuurista huolimatta. Tulkkauksen avulla voidaan tehdä oikeudenmukaisia ja yksilön kannalta elintärkeitä käytännöllisiä ja oikeudellisia päätöksiä. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto i.a.)

Aika usein erikoiskielten sanastojen ja sanakirjatietokantojen kohderyhmät ovat käännösalan ammattilaiset. Laadin sanaston asioimistulkin näkökulmasta sillä vaikka kääntäjät, ja tulkit ovat tekemisessä termien kanssa, mutta asioimistulkin ja kääntäjän tarpeet eivät ole yhteneväisiä. Gilen mukaan asioimistulkki tulkaa useammilla erikoisaloilla, kuten terveys, sosiaali- ja oikeusalalla, ja heidän tietonsa erikoisaloilta ovat laajat (Gile 2009, 148).

Asioimistulkit tarvitsevat sanastoja, joista löytyy erikoisalojen termit. Harvinaisilla kielillä, kuten suomi-persia kielipareilla, sellaista ei ole paljon saatavilla, joten tulkit luovat omia sanastoja tai sanalistoja tarpeidensa perusteella ja ottavat ne käyttöön tulkkaustilanteissa. Asiantuntijuutta tarvitaan erikoiskielten sanastotyössä, mutta erikoiskielten sanastotyötä usein tekevät muut kuin lingvistit. Yleensä erikoiskielten sanastoa luovat ja käyttöön ottavat henkilöt, jotka sitä

tarvitsevat esimerkki harrastuksissaan tai käytännön työssään (Tyysteri 2009, 36).

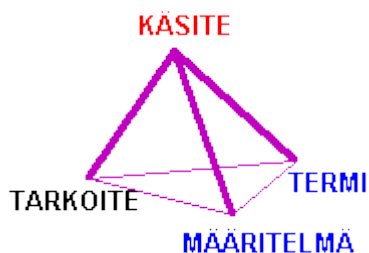
Gilen mukaan kääntäjien ajankäyttö ja termityöympäristö on erilainen kuin tulkien termityö (Gile 2009, 148). Kääntäjien ja terminologien termiratkaisu riippuu heidän toimeksiantojen kiireellisyydestä ja he voivat etsiä sopivaa termiä käännöksiin melko rauhassa, koska he voivat päättää itse aikataulustaan. Sen lisäksi heillä on enemmän aikaa miettiä ongelmaratkaisujaan siihen verrattuna, että tulkki saattaa joutua ratkaisemaan termiongelmansa kesken tulkkaustilanteen tietynlaisessa aikapaineessa, jossa muut vaikuttavat hänen aikataulunsa ja vastineen ongelman ratkaisemiseen. Näissä tilanteissa tulkki voi hyödyntää sanastoa, joka on huolella tehty ja luotettava.

Tuomen mukaan termityöstä puhuttaessa ei aina tarkoiteta samaa asiaa sanastotyöstä (Tuomi 2004, 7). Sanastokeskus on antanut käytännön ohjeita sanastotyöhön ryhtyville. Muun muassa on selvitettävä sanaston käyttötarkoitus, sen laajuus ja myös pitää ottaa huomioon kohderyhmän tarpeet. (Sanastokeskus TSK ry i.a.) Edelleen mainittuja asioita yritin ottaa huomioon sanastoni laatimisessa. Olen johdanto-osuudessa esitellyt sanastoni käyttötarkoitusta ja sen mahdollisia käyttäjäryhmiä yksityiskohtaisemmin. Olen johdanto-osuudessa esitellyt sanastoni käyttötarkoitusta ja sen mahdollisia käyttäjäryhmiä yksityiskohtaisemmin. Sanaston rajauksen ja käyttäjien kannalta olen pyrkinyt ottamaan mukaan kaikki turvapaikkatutkintaan liittyvät keskeiset käsitteet ja välttänyt ottamasta mukaan muita, yleisemmin ja laajemmin maahanmuuttoon liittyviä käsitteitä. Tässä työssä en ota kantaa suomenkieliseen ja englanninkieliseen termien oikeellisuuteen ja siihen, kuinka onnistuneesti niitä on tehty terminologisesti.

3.2 Sanastotyön peruskäsitteet

Termeihin törmätään yhä useammin arkielämässä, jotta termit eivät turhaan vaikeuttaisi viestintä tarvitaan sanastotyötä. (Sanastokeskus i.a.) Määrittelen seuraavaksi tarkasti sanastotyön keskeiset käsitteet. Sanastotyössä käytän tet-

raedrimallin ajattelutapaa. (Sanastokeskus i.a.) Alla oleva tetraedrimalli kuvaa käsitteen, termin, tarkoitteen ja määritelmän suhdetta toisiinsa.

Kuvio1. Tetraedrimalli (Sanastokeskus TSK ry i.a)

Käsite on ajattelun synnyttämä mielikuva jostakin tietystä tarkoitteesta, joka sijaitsee tetraedrin kärjessä. Käsitteet viittaavat olioihin tai asioihin eli tarkoitteisiin ja niillä on sisältö. Käsitettä kielellisesti kuvataan määritelmällä ja termi on käsitteeseen viittaava nimitys, eli viestinnässä käsitettä voidaan käyttää termin avulla. (Suonuutti 2006, 12.)

Seuraavaksi annan esimerkin siitä miten olen tetraedrimallia noudattanut opinäytetyöni sanastossa. Sanastostani olen valinnut termin *oleskelulupa*. Se viittaa joukkoon oleskelulupia, joita on olemassa erilaisia tyyppejä. *Oleskelulupa* tarkoittaa lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa. Se myönnetään ulkomaalaisille muuta kuin matkailua tai siihen verrattuna lyhytaikaista oleskelua varten, tämä oli *oleskeluluvan* määritelmä. (Tulkkaus turvapaikkamenetelyssä 2009, 33.) Oleskeluluvat ovat erilaisia ja jokaisella on oma terminsä. Tässä termi oleskelulupa viittaa käsitteeseen luvasta, jolla voi oleskella toisessa maassa ylipäänsä.

3.2.1 Käsite

Sanastotyössä on noudettava sanastotyön periaatteita. Sanastokeskus TSK ry:n Terminologian sanaston (2006, 6) mukaan ”Käsitteet ovat ihmisen mielessään muodostamia ajatusmalleja, jotka vastaavat tiettyjä ympäröivän todellisuuden kohteita, niin sanottuja tarkoitteita.”

Terminologian keskeinen elementti on käsite, ja sanastotyö perustuu käsitteiden analysointiin ja niiden välisten suhteiden selvittämiseen. Terminologisessa käsitteanalyysissä selvitetään sekä käsitteiden sisältö että eri käsitteiden väliset suhteet.

teet. (Suonuutti 2006, 11.) Käsitteitä käytetään tiedon jäsentämiseen. Käsitteet eivät välttämättä ole kielisidonnaisia, mutta yhteiskunta- ja kulttuurisidonnaiset tekijät vaikuttavat usein erilaisen käsitejaon syntymiseen eri kielissä. Kaikille käsitteille ei välttämättä ole vakiintunut niitä vastaavaa kielellistä ilmausta. (Terminologian sanasto 2006, 11.)

Laki ja oikeus ovat yhteiskunnallisia ilmiöitä ja ilmiöt eivät ole samanlaisia kaikissa valtioissa. Esimerkiksi oikeusjärjestelmä vaihtelee maittain ja näiden vaihtelevuuden vuoksi voi olla, että toisessa maassa ei ole nimityksiä eikä määritelmiä Suomen järjestelmän osaan sisältyville merkityssisällöille. (Vehmas-Lehto 2010, 364—365.) Turvapaikkahaussa usein on paljon oikeuden alaan liittyviä termejä, joten sanastoni sisältää myös oikeus- ja lakikäsitteitä.

3.2.2 Termi

Kaikilla erikoisaloilla tärkeät viestinnän välineet ovat termit, jotka viittaavat täsmällisiin käsitteisiin esimerkiksi lääketieteessä ja oikeustieteessä. Termit ovat käsitteisiin viittaavia nimityksiä. Termi voi koostua yhdestä tai useammasta sanasta, sisältää muita kuin sanallisia aineksia, tai olla esimerkiksi symboli, kuten π (pii) (Suonuutti 2006, 6). Suonuutin mukaan termityyppejä on erilaisia: termi voi olla yksittäinen sana (saaste), yhdyssana (tietokonevirus), sanaliitto (sijainnin seuranta) ja myös lyhenne (EKG). Termi, jota valitaan käsitteelle on oltava kielellisesti oikein. Termin pitää olla lyhyt ja myös heijastaa käsitteen piirteitä. (Suonuuti 2006, 32.)

3.2.3 Tarkoite

Tarkoitteet ovat todellisuuden ilmiöt ja koostuvat käsitepiirteistä. Suonuutin (2006, 11) mukaan käsitepiirteet ovat tarkoitteelle ominaisia. Tarkoitteita voi olla konkreettisia, esimerkiksi puut ja esineet ja abstrakteja, esimerkiksi yhteiskunta ja terveys. (Suonuutti 2006, 11.) Suurimman osan sanastoni tarkoitteet ovat abstrakteja eli yhteiskunnallisia tarkoitteita.

3.2.4 Määritelmä

Määritelmät ovat käsitteen sanallisia kuvauksia. Käsitteen sisältö ja sen suhde muihin käsitteisiin tiedetään määritelmän avulla. Määritelmät on oltava lyhyt ja yksinkertainen. Erikoisalojen sanastoissa käsitteitä voi määritellä kahdella tavalla: sisältömääritelmänä ja joukkomääritelmänä. Sisältömääritelmät kuvaavat käsitteen olennaiset ja erottavat piirteet. Joukkomääritelmät luettelevat kaikki käsitteen alaan kuuluvat tarkoitteet tai hierarkkiset alakäsitteet. (Sanastokeskus TSK ry i.a ; Suonuuti 2006, 11—21.)

3.3 Vastine

Vastinetta täytyy joko etsiä tai luoda. Terminologiassa näitä toimintoja kutsutaan vastinetyöksi (Kalliokuusi & Seppälä 1999, 77–90). Terminologian sanaston (2006, 27) mukaan nimityksiä, jotka eri kielissä viittaavat täsmälleen samaan käsitteeseen kutsutaan vastineiksi. Vastineidenhaku on tärkeä osa sanastotyötä ja yleensä vastineiden hakuprosessi kestää sanastotyön alusta loppuun asti. Vastinehaku tarkoittaa olemassa olevan termin - täyden tai osittaisen - vastineen etsimistä vastinekielestä (Vehmas-lehto 2010, 367).

Kaikille termeille kohdekielestä ei löydy vastinetta siinä tapauksessa turvaututaan vastineenmuodostuksen. Mikäli lähdekielen ilmaisulle ei löydy kohdekielestä ollenkaan vastinetta tai sille on osittainen vastine, jota ei haluta käyttää syystä tai toisesta puhutaan käännösvastineesta. Vastineen luoja tekee termiehdotuksen, mutta varsinaisesta termistä ei ole kysymys, sillä termiys edellyttää tietynasteista vakiintuneisuutta. (Vehmas-lehto 2010, 364–368.)

4 TUTKIMUSAINEISTO JA PERSIAN KIELI

Tutkimusaineistoa keräsin kolmella tavalla: Maahanmuuttoviraston kotisivulla oleva sanasto, Tulkkauksen turvapaikkamenettelyssä -oppaan sanasto ja Maahanmuuttoviraston darin- ja suomenkieliset esitteet. Maahanmuuttoviraston alkuperäisellä termilistalla on noin 60 termiä. Termit liittyvät koko maahanmuuttoaiheeseen, ja minä poimin tästä sanastosta opinnäytetyöni aiheeseen liittyvät termit. Yritin termilistasta kerätä kaikki mahdolliset turvapaikkahakuprosessiin liittyvät termit.

Opintojeni aikana olen laatinut useita sanastoja eri tulkkauksilanteisiin. Sen lisäksi olen opiskellut kielitieteen ja termityön perusteet ensimmäisellä lukukaudella. Lisäksi hyödynsin tässä tutkimuksessa kirjoja ja artikkeleita, jotka liittyivät terminologiaan ja sanaston laatimiseen. Molemmat käyttämäni sanaston aineistolähteet ovat luotettavia ja julkisia.

Persiankielisiä kirjallisuuslähteitä termivastineiden etsintään löysin Iranin virallisten tahojen kotisivuilta, kuten Iranin ulkomaalaisten maahanmuuttajien viraston kotisivu, joka toimii Iranin sisäasianministeriön alaisena. Valitettavasti mainitusta kotisivusta oli vain rajoitetusti hyötyä. Etsintöjeni perusteella ei löytynyt turvapaikkatutkinta-aiheista suomi-persia sanastoa. Löysin netistä turvapaikkatutkintaan liittyvän vastikkeettoman sanaston suomeksi ja englanniksi.

Persian kieli (farsi on kantaväestön nimitys persian kielelle) kuuluu indoeurooppalaisiin kieliin ja persiaa puhuu yli 100 miljoona ihmistä Iranissa, Afganistanissa ja Tadžikistanissa, joissa se on virallinen kieli. Afganistanissa se on toinen virallinen kieli, joka kutsutaan dariksi, persiaa puhutaan myös näiden maiden lähialueilla, kuten Bahrainissa. (Shah Mansour Shah Mirza 2012.) Persian kielessä on 32 kirjainta, joista 26 on konsonantteja. Lyhyet vokaalit merkitään lisämerkkien avulla. Persiaa kirjoitetaan oikealta vasemmalle ja arabialaisilla kirjaimilla.

Persian kieli historian aikakausissa on jakautunut kolmeen osioon: vanha, keskimmäinen ja nykypersia. Kaikista kolmesta persian kielen vaiheista on saatavilla asiakirjoja. Vanha, keskimmäinen ja uusi persia edustavat yhtä ja samaa kieltä. Uusi persia on suora jälkeläinen lähi ja muinaispersiasta. Historian aikana uudella persian kielellä on ollut eri nimiä eri maantieteellisellä alueella, tällä hetkellä Afganistanissa persian kieltä kutsutaan "dari" tai "farsie dari" ja Iranissa sitä kutsutaan "farsi" tai "parisi" kieleksi.

Khanlarin mukaan Iranin pitkäaikaiseen imperiuminaikaan, jokaisella aikakaudella oli yksi hovikieli tai hallintokieli, joka oli valta-asemassa verrattuna muihin paikallisiin kieliin eli aina Iranissa oli olemassa yksi hovi kieli tai hallintokieli ja Islamin jälkeen "Farsie Dari" oli viimeinen ja kehittynein kieli. Suurimmassa historiallisissa kirjoitelmissa, jotka kertovat Iranin kielestä, islamin jälkeen farsin ja darin termiä on pidetty toistensa synonyyminä tai samana (Khanlari 1987, 273).

Afganistanin darin kielellä on pieniä eroja farsin kieleen verrattuna, siihen on lisätty joitain asioita paikallisesta kieliopista ja näin ollen dari on erottunut Iranin yleisfarsista. Erot muihin paikallisiin kieliin liittyvät ääntämiseen ja aksenttiin ja myös paikallisten termit ja sanat, joita on lisätty Afganistanin kirjakieleen. (Khanlari 1987, 293.)

Khanlarin mukaan toinen asia on se, että joitain tieteen ja tekniikan sanoja ja termejä Iranin farsi on lainannut ranskan kielestä ja samoja Afganistanin dari on lainannut englannin kielestä ja tämän takia farsin ja darin sanastossa on pieniä eroja. Afganistanin Darin kieli on saanut vaikutteita pashtun kielestä, joka on Afganistanin toinen virallinen kieli ja myös arabian kielestä, joka on islaminmaiden kulttuurikieli. (Khanlari 1987, 294.) Yllä mainitusta syystä olen ottanut huomioon darin kielen vastineiden haussa.

5 SANASTON LAATIMINEN

Sanastoni tavoitteena on selkeyttää asioimistulkkiä tulkkauksilanteissa tapahtuvaa viestintää maahanmuuttoalalla ja edistää asioimistulkkauksia. Opinnäytetyöni sanastotyö jakautuu kahteen osaan. Ensimmäinen osa keskittyy maahanmuuttoalaan liittyviin termeihin ja vastineiden keruuseen ja toinen osa on tämä teoreettinen osa, johon on koottu tietoja tulkkausesta maahanmuuttoalalla ja turvapaikkatutkinnasta ja myös raportti sanastotyön tekemisestä.

Englannin kieli sanastossa on tukikielenä mukana ja mielestäni englanninkieliset vastineet ovat tässä tapauksessa tarpeellisia, joten lisäsin niitä sanastoon. Olen lisännyt sanastoon englanninkieliset vastineet sen takia, että monissa maissa englanninkieliset termit ovat tutumpia ja vakiintuneempia, kuin oman äidinkielen vastineet ja niitä käytetään enemmän. On hyvä, että tulkillakin olisi tiedossa tulkkausaiheeseen liittyvät termit myös englanniksi. Omasta kokemuksesta tiedän, että välillä tulkkauksilanteissa asiakas käyttää englanninkielistä termiä, joka on hänelle tutumpi, esimerkiksi *karkottaa*= *deport*. Sanastoni lähtökohtana ovat Suomen olot ja lainsäädäntö. Vastineiden valinnassa olen pyrkinyt valitsemaan sekä suomen kielessä että persian kielessä vakiintuneita termejä. Kerättyjä suomenkielisiä termejä luokittelin aakkosjärjestyksessä, jotta sanaston käyttäjä voisi käyttää sanastoa nopeasti ja helposti.

5.1 Sanaston termien ja vastineiden haku

Termilistastani löytyy sekä yksittäisiä sanoja että yhdyssanoja ja sanaliittoja. Suurinta osaa termeistä en ole luonut itse, sillä niitä oli olemassa eikä ollut tarvetta luoda uusia termejä. Kahden termin kohdalla oli kuitenkin luotava persiankielinen käännösvastine ja muutamalle termille lyhyt selitys, koska ei ollut mahdollista välittää suomenkielisen termin sisältöä yhdellä termillä.

Vastineiden haku on tärkeä osa sanastotyöstä ja vastineiden etsimiseen meni paljon aikaa, vaikka käytin hyväkseni olemassa olevat tiedot. Välillä on ollut vai-

kea löytää sopiva termivastine persian kielellä. Tällaisessa tilanteissa olen pyrkinyt laatimaan termistä mahdollisemman hyvin vastaavan käännösvastineen.

Vastineita etsin persiankielisistä luotettavista ja ajankohtaisista sanakirjoista ja lähteistä. Näitä olivat kuten suomi-persia -suursanakirja ja valtion ja sen hallinnollisten elinten ylläpitämät kotisivut. Joitakin vastineiden oikeellisuutta ja luotettavuutta olen tarkistanut Euroopan unionin jäsenmaiden maahanmuuttoviraston persiankielisten esitteistä, koska EU:n jäsenmailla on lähes samoja käytäntöjä turvapaikkatutkinnassa. Joitakin persiankielisiä vastineita etsin englanninkielisten sanakirjojen kautta. Sanakirjoista ei nimittäin yksinkertaisesti löydy apua kaikkiin vastineongelmiin. Toiseksi kaksikielisistä sanakirjoista ei yleensä näy millaisia eroja lähtökäsitteiden ja vastineiden välillä on ja vastaavuuden esittäminen voi muutoinkin olla epätasua. Sanakirjoissakin on heikkouksia ja termien vastaavuus ja käyttöala eivät aina löydy kaksikielisistä sanakirjoista. (Vehmas-lehto 2010, 366.)

Osalla suomenkielisistä termeistä on suoria persiankielisiä vastineita, kuten *vii-
sumi* ja osalla on selitettäviä vastineita. Niiden suomenkieliset termit eivät ole tuttuja persiankieliselle henkilölle ja vastineita ei esiinny kulttuurisista syistä johtuen, kuten termin *edustaja* kohdalla. Muutamalle termille en löytänyt valmista vastinetta persian kielellä, joten selitin ne lyhyesti. Tästä esimerkkinä termi *määräaikainen oleskelulupa*. En myöskään ole kääntänyt persiaksi suoraan termejä, vaan niiden merkityksiä.

Oikeat persiankieliset vastineet suomenkieliselle termeille sain siis tarkastelemalla ja vertailemalla suomenkielistä termiä ja persiankielisen vastineen määrittämää. Joillekin termeille löysin useita vastineita. Tällöin yritin valita luotettavimman ja lähimmän vastineen. Sanaston laatimisen ensimmäisessä vaiheessa etsin suomenkieliset termit ja seuraavaksi etsin persiankieliset vastineet ja lopussa etsin termien vastineet englannin kielellä.

Käsitteistö on eri oikeusjärjestelmissä erilaista. Kohdekielen ja lähdekielen oikeusjärjestelmät ovat hyvin erilaisia ja eivät vastaa toistensa asemaltaan ja tehtävältään. Näissä tapauksissa olen korvannut alkuperäisen termin lyhyehköllä

selitteellä, joka ilmaisee käsitteen tärkeimmät elementit esimerkiksi ”käräjäoikeus” sanaa olen korvannut دادگاه جامع قضایی محلی joka tarkoittaa ” paikallinen tuomioistuin”.

5.2 Käännösvastineet

Termilistassa oli 157 termiä ja kahteen termiin ehdotin käännösvastinetta, seuraavaksi kerron mitä kaikkea olen huomioon ottanut termin ehdotuksessa. Saa tuani hyvän käännösvastineen vertailin suomenkielistä termiä ja niiden persiankielisiä vastineita toisiinsa. Tarkastelin termien eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä ja lopuksi tein ehdotuksen mielestäni tähän yhteyteen sopivimmasta käännösvastineesta. Esim. Sana *ohjaaja*: sillä on useita eri merkityksiä, kielitoimiston sanakirja (Kotimaisten kielten keskus 2014) antaa seuraavat merkitykset:

- Tiedustelulentokoneen ohjaaja ja suunnistaja
- Juhlalmenojen ohjaaja
- Nuoriso-, opinto-ohjaaja
- Askartelunohjaaja
- Elokuva-, teatteriohjaaja
- Televisio-ohjaaja
- Näytelmän ohjaaja
- Valmistui ohjaajaksi Teatterikorkeakoulusta

Persian kielessä ei ole suoraa vastinetta *ohjaaja* - sanalle, lähimmät vastineet ovat *kouluttaja tai opastaja*. Suomi-persia sanakirjastakin (Vazvan 1990,486) löytyy *opastus, johtava, kuljettaja, Elokuva-, teatteriohjaaja ja pilotti*. Tässä kohdassa minun piti huomioida aihekonteksti. Tulkkaus turvapaikkamenettelyssä -opas tulkeille (2009, 33) toteaa, että ohjaaja- sanalla tarkoitetaan henkilöä, joka on työssä vastaanottokeskuksessa. Yleensä vastaanottokeskuksen ohjaajien työtehtäviin kuuluvat mm. asumispalvelut, ohjaus- ja neuvontapalvelut ja asioiden koordinaattori. Niin päätin tehdä käännösvastineen ja mielestäni se vastasi paremmin *ohjaaja*- sanan sisältöä tässä kontekstissa. Vastineeksi valitsin کارمند اقامتگاه پناهنجویان , joka tarkoittaa vastaanottokeskuksen työntekijää.

Tarkkavaisuutta tarvitaan sanaston laatimiseen, esimerkki termille *Rekisteröity parisuhde* ei ole suoraa vastinetta kulttuurisidonnaisista syistä. Tässä tilanteessa piti turvautua selittävään käännökseen. *Rekisteröity parisuhde*-termille en löytänyt vastinetta persiaksi mistään muualta kuin Infopankista (Infopankki 2014) persian kielen kohdalta, joka on رابطه زوجیت به ثبت رسیده. Suomen lain mukaan rekisteröityparisuhde on kaksi samaa sukupuolta oleva henkilöiden parisuhteen rekisteröinti (Laki rekisteröidystä parisuhteesta 2001). Iranissa ja Afganistanissa saman sukupuolen parisuhde ja sen rekisteröinti on laitonta, eikä sille ole olemassa vakiintunutta termiä (Husseinkhah 2012).

Rekisteröity parisuhde englanniksi on Registered Partnership (Sinun Eurooppasi 2015). Rekisteröity parisuhde persiaksi on, اتحاد مدنی joka on englannin kielen termin suora käännös. Tutkimukseni mukaan termiä oli käytetty blogeissa tai yksityisissä uutissivustoissa. Mielestäni infopankissa (Infopankki 2014) käytetty vastine on pitkä eikä se välitä hyvin termin sisältöä. Mainitun termin löysin persiankielisistä artikkeleista (Hosein Moulai 2014) Mainittu termi on suora käännös ja mielestäni se on tuntematon eikä aukea henkilölle, jolla ei ole aikaisempaa tietoa aiheesta. Toisen työkielen ohjaajan tarkastuksen jälkeen päädyin tässäkin tilanteessa käännösvastineeseen, joka on ytimekäs ja informatiivinen. Käännösvastineeksi valitsin ohjaajan ehdottaman termin, joka on همخانگی ثبت شده.

6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Varmasti tulkeillakin on paperilla omia sanalistoja ja jokainen on kerännyt sanoja itselleen, mutta ongelma on se, että yleensä ne ovat hajanaisia tai jäävät pöytälaatikkoon. Tästä syystä otin huomioon myös ammattilaistulkit, joilla on vuosia kokemusta alalta. Turvapaikka-asioissa käytetään paljon erikoissanastoa, jonka tunteminen on tärkeää, jotta viesti varmasti välittyy oikeanlaisena. Tulkkille voi tulla tilanteita, joissa käytetään vieraita käsitteitä tai ammattisanastoa. Ennen kun ryhdyin keräämään aineistoa, perehdyin huolellisesti Suomen turvapaikka-järjestelmään ja turvapaikkahaunprosessiin, koska mielestäni se auttaa enemmän termien vastineiden haussa. Sen lisäksi sain kokonaiskuvan koko prosessista ja tilanteista, joissa tulkkia tarvitaan. Varmasti se auttaa myös tulevaisuudessa työssäni. Mielestäni tulkin, joka tulkkaa turvapaikka-asioissa, pitäisi tietää mahdollisimman perusteellisesti asian sisällöstä ja menettelyn etenemisestä. Perehtymiseni perusteella kirjoitin turvapaikkahakuprosessista lyhyesti.

Suurin osa ajasta meni termien vastinehakuun ja niiden tarkistukseen. Samaan aikaan, kun olin etsimässä sopivia vastineita termeille, kirjoitin muistiinpanoja ongelmista ja koko prosessista. Saatuaani valmiiksi sanaston aloitin kirjoitusvaiheen ja hyödynsin aikaisemmin otettuja muistiinpanojani. Valmista suomenkielisestä sanastosta poimin aiheeseeni liittyvät sanat ja laitoin niitä yhteen taulukkoon, johon myöhemmin kirjoitin sanojen vastineet. Jotta voisin varmistua vastineiden oikeasta merkityksestä, vertailin niiden määritelmiä luotettavista ja virallisista lähteistä, kuten sanastoista, rinnakkaistekstistä ja virastojen esitteistä.

Jokaisen termivastineen kohdalla kirjoitin lähteet, joista sitä oli haettu. Näin saatoin myöhemmin palata lähteelle tarvittaessa. Yritin kovasti välttää vastineeksi pitkiä selityksiä, koska pitkä selitys termistä voi häiritä dialogitilanteen sujuvuutta ottaen huomioon sen, että sanaston kohderyhmä ovat tulkit. Työn alkuvaiheessa minulla oli tavoitteena termien määrittely myös suomeksi ja persiaksi, mutta myöhemmin huomasin, että työn määrä on valtava ja aika ei riitä siihen. Sanastoa onkin mahdollista kehittää tulevaisuudessa termien määrittelyllä.

Työn pohjana minulla oli Maahanmuuttoviraston kotisivulla oleva sanasto ja Tulkkaus turvapaikkamenettelyssä opas- tulkeille. Ilman ne työn aloittaminen niin sanotusti tyhjästä olisi ollut huomattavasti vaikeampaa ja vienyt varmasti enemmän aikaa. Aineistoa löysin suomenkielellä ja englanninkielellä helposti, mutta persiankielellä minulla oli vaikeuksia. Tavoitteeni oli kohderyhmän kannalta saada toimiva sanasto. Sanaston laatimisessa kohtasin monenlaisia ongelmia, mitä en odottanut tapahtuvaksi työn aloittaessa.

Mielestäni, jotta voitaisiin välttää erehdystä ja väärinkäsitystä turvapaikanhakijoiden kannalta koko turvapaikkahaun prosessin aikana tulkkien on käytettävä yhtenäistä kieltä. Sanastoni kaltaisten sanastojen avulla varmistamme, että kaikki ymmärtävät termit samalla tavalla. Tässä työssä myös olen tehnyt käännösvastineet eli olen ehdottanut minun mielestäni sopivia termejä. Loin käännösvastineet kahdelle termille, joille en löytänyt kohdekielestä täydellistä tai edes osittaista vastinetta. Termiehdotuksessa tavoitteeni oli se, että käännösvastine välittää mahdollisimman paljon lähtökielen termin sisältöä.

Minun piti huomioida sanoja mitä valitsin, sillä sanat kantavat monipuoliset viivahteet itsessään. Lähtökohtaisesti kohdekielen termi ei aina ole lähtökielisen termin täysi vastine, vaan erikieliset käsitteet kattavat toisensa vain osittain (Vehmas-Lehto i.a). Yritin löytää ja valita mahdollisimman sopivat vastineet termeille sekä sisällöllisesti että merkityksellisesti.

Sanaston tekeminen ja turvapaikkahakuprosessiin perehtyminen oli hyvin antoisaa minulle. Sain uutta hyödyllisiä tietoja esimerkiksi sen, että kaikki ihmiset, jotka pakenevat kotimaastaan, eivät ole pakolaisia. Turvapaikanhakijan ja pakolaisen termit ovat usein sekoittuneet toisiinsa. Turvapaikanhakija on henkilö, joka pyytää kansainvälistä suojelua vieraasta maasta. Hän saa pakolaisaseman siinä tapauksessa, että hänelle myönnetään turvapaikka. Jotta ihminen määriteltäisiin pakolaiseksi, hänelle on täytynyt myöntää pakolaisen asema eli pakolaisstatus. YK:n määritelmän mukaan esimerkiksi sotaa tai luonnonkatastrofia pakenevat eivät ole pakolaisia, vaan paon tulee perustua vainoon tai perusteltuun syyhyyn pelätä vainotuksi joutumista. (Pakolaisneuvonta ry i.a.)

Tavoitteeni oli laatia kattava sanasto, josta olisi hyötyä asioimistulkeille valmistautumiseen ennen tulkkauksen alkua sekä auttaa heitä tarkentamaan viestintäänsä. Mielestäni kokonaisuudessaan vastineet vastaavat hyvin alkuperäistä termiä ja laatimani sanasto vastaa tulkkien tarvetta. Sanaston työstä olen saanut idean jatkotutkimukselle, mikäli jatkaisin opiskelua tulkkausalalla. Sanastoa voi laajentaa lisäämällä termiä ja niiden määritelmiä.

LÄHTEET

Gile, Daniel 2009. Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. Viitattu 5.03.2015.

<http://site.ebrary.com/anna.diak.fi:2048/lib/diak/detail.action?docID=10383971&p00=gile%2C+daniel>

Hietanen, Kaarina 2007. Tulkkausviestintäammattina. Teoksessa Oittinen Riitta ja Mäkinen Pirjo (toim.) Alussa oli käänös. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 277–279.

Husseikhah, Mariam 2012. Iranin rikoslaki, kaksikertainen uhka homoseksuaalille. Uutissivusto Bbc Persia. Viitattu 23.1.2015.

http://www.bbc.co.uk/persian/arts/2012/05/120517_i41_mh_homop_hobia_day.shtml

Infopankki 2014. Rekisteröity parisuhde. Viitattu 24.12.2014.

<http://www.infopankki.fi/fa/living-in-finland/family/registered-partnership>

Isolahti, Nina & Ali Hersi, Liban 2011. Tulkkauksen perusteet. Luento Kieli ja erikoiskieli, Muoto ja merkitys 11.10.2011. Diakonia-ammattikorkeakoulu: Fronter

Jaatinen, Anni-Maria 2012. Kielestä toiseen. Maahanmuuttoaiheinen toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupatermistö ja sen käänösvastineet kieliparilla suomi-venäjä. Tampereen yliopisto. Tampere. Pro gradu-tutkielma.

<http://tampub.uta.fi/handle/10024/83783>

Jänis, Marja 2011. Tulkkauksen perusteet. Luento Asioimistulkkauksen historia 14.10.2011. Diakonia-ammattikorkeakoulu: Fronter

Kalliokuusi, Virpi & Seppälä, Katri 1999. Vastinetyö sanastoprojektissa. Teoksessa Toimikunnista termitalkoisiin: 25 vuotta sanastotyön asiantuntemusta. Helsinki: Tekniikan Sanastokeskus, 77–90.

Khanlari, Parviz Natel 1987. Persian kielen historia. Tehran: Nashre Nou. 273-295.

Khalif, Saido & Alasow, Lul 2014. SUOMI-SOMALI-TERVEYSSANASTOA. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Helsinki. Opinnäytetyö.

Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Viitattu 15.1.2015

<http://www.diak.fi/opiskelu/opinnaytetyo/Documents/Kohti%20tutkivaa%20ammattik%C3%A4yt%C3%A4n%C3%B6%C3%A4.pdf>

Laki rekisteröidystä parisuhteesta 9.11.2001/950. Viitattu 21.1.2015.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010950>

Leinonen, Satu 2007. Asioimistulkkaus. Teoksessa Oittinen Riitta ja Mäkinen Pirjo (toim.) Alussa oli käänös. Helsinki, 295–296.

Maahanmuuttovirasto, Turvapaikka Suomesta. Viitattu 23.12.2014.

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta

Moulai, Hosein 2014. Homoseksuaalit. Viitattu 24.1.2015.

<http://www.irdc.ir/fa/content/50537/print.aspx>

Pakolaisneuvonta ry, Turvapaikkamenettely. Viitattu 24.12.2014.

http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=35&lang=suo

Sanastokeskus TSK ry. Sanastotyö - mitä, miksi ja kenelle?. Viitattu 6.1.2015.

http://www.tsk.fi/tsk/fi/sanastoty%C3%B6_mit%C3%A4_miksi_ja_kenelle%3F-8.html

- Seppälä, Katri 2008. Semantic content work, but in which form? Terminfo 4. Viitattu 10.1.2015. <http://www.tsk.fi/tsk/node/424#sanastotyota>
- Sinun Eurooppasi 2015. Rekisteröidyt parisuhteet. Viitattu 5.4.2015. http://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/registered-partners/index_fi.htm
- Shah mansour ,Shah mirza 2012. Farsin kielestä kansainväliseksi kieleksi? Uutissivusto Mashregh news. Viitattu 05.3.2015. <http://www.mashreghnews.ir/fa/news/120048>
- Suomen Kääntäjien ja tulkkien liitto i.a. Asioimistulkkien ammattisäännöstö. Viitattu 23.12.2014. <http://www.sktl.fi/?x18668=280312>
- Suonuutti, Heidi 2006. Sanastotyön opas. Helsinki: Laser-Paino Oy.
- Terminologian sanasto 2006. Sanastokeskus TSK ry. Helsinki: Tekniikkaan Sanastokeskus
- Tulkkaus turvapaikkamenettelyssä. Opas tulkeille. Helsinki: J-Paino Hiirikoski Oy. Viitattu 23.12.2014.: <http://www.pakolaisneuvonta.fi/%3Fcid%3D287&lang%3Dsuo>
- Tuomi, Maria 2014. Asioimistulkin termityö. Tampere: Tampereen yliopisto. Pro gradu – tutkielma. <https://tampub.uta.fi/handle/10024/95620>
- Tyysteri, Laura 2009. Erikoiskielen yhdyssanojen rakenne erikoiskielen erityisluonteen kuvaajana. Turku: Turun yliopisto. Pro gradu-tutkielma. <https://www.doria.fi/handle/10024/13122/browse?value=Tyysteri%2C+Laura&type=author>
- Vazvan, Hossein; Vazvan, Behruz & Vazvan, Sara-Simin 1990. Suomi-Persia. Esfahan: Entesharate Jangal.

Vehmas-Lehto, Inkeri 2010. Käännösteoria, ammattikielet ja monikielisyys.
Vaasa: Vakki.

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki:
Tammi.

LIITE 1: Turvapaikkatutkinnan sanasto

A

Asianajaja	مشاور حقوقی	Counsel
Alaikäinen turvapaikanhakija	پناهجوی زیر سن قانونی	Minor asylum seeker
Aseellinen selkkkaus	درگیری های مسلحانه	Armed conflict
Asepalvelus	خدمت سربازی	Military service
Alaikäisen turvapaikanhakijan edustaja	نماینده پناهجوی زیر سن قانونی	Representative of a minor asylum seeker

D

Direktiivi	رهنمود, امریه	Directive
Dublin-asetus	معاهده دوبلین	The Dublin Regulation

E

Edesmennyt	فوت شده, مرحوم	Deceased
Edunvalvoja	ناظر	Trustee
Euroopan ihmisoikeussopimus, EIS	کنوانسیون حقوق بشر اروپا	European convention on human rights. ECHR
Euroopan ihmisoikeustuomioistuim	دادگاه حقوق بشر اروپا	European Court Of Human Rights
Elinkeinonharjoittajan oleskelulupa	اجازه اقامت صنف کاسب	Residence permit for a self-employed person
Esitutkinta	تحقیقات اولیه	Pre-trial investigation
Esitutkinta aineisto	مواد تحقیقات اولیه	Pre-trial investigation material
Esitutkinta pöytäkirja	تحقیقات اولیه, صورت جلسه	Pre-trial investigation record
Etninen tausta	قومیت, منشاء قومی	Ethnic origin
Etsintäkuulutus	احضاریه	Warrant
EURODAC- järjestelmä	(اوروداک) بانک اطلاعاتی اروپایی	EURODAC database
Euroopan unioni, EU	اتحادیه اروپا	European union , EU

H

Haavoittuva asema	جایگاه آسیب پذیر	Vulnerable position
Haavoittuvat ryhmät	گروه های آسیب پذیر	Vulnerable groups
Hallintolaki	قانون آیین اداری	Administrative procedure act
Hallinto-oikeus	دادگاه اداری	Administrative court

Heimo	قبيله	Tribe
Henkilöllisyystodistus	شناسنامه, مدرک شناسایی	Proof of identification
Henkilötuntomerkki	مشخصات, علامت های شناسایی	personal identification
Humanitaarinen suojelu	حمایت بشر دوستانه	Humanitarian protection
Huollettava	وابسته, تحت تکفل	Dependent
Huoltaja	سرپرست	Guardian
I		
länarviointi	ارزیابی سن	Age estimation
Ihmiskaupan uhri	قربانی تجارت و قاچاق انسان	Victims of human trafficking
Ihmiskauppa	تجارت و قاچاق انسان	Human trafficking
Ihmisoikeus	حقوق بشر	Human rights
Ihmisoikeus tilanne	وضعیت حقوق بشر	The human rights situation
Ilmeiseen perusteeton turvapaikkahakemus	درخواست پناهندگی بی دلیل	Manifestly unfounded asylum application
Ilmoittautumisvelvollisuus	موظف به اطلاع دادن	Reporting duty
J		
Jatkuva oleskelulupa	اجازه اقامت ادامه دار	Continuous residence permit
Jäljittäminen	پیگیری, ردیابی	Tracing
K		
Kansainvälinen suojelu	حفاظت بین المللی	International protection
Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus	درخواست برای حفاظت بین المللی	Application for international protection
Kansalaisuus	تابعیت	Nationality, Citizenship
Kansalaisuushakemus	درخواست تابعیت	Application for Finnish citizenship
Kansallisuus	ملیت	National/Ethnic origin
Karkottaminen	تبعید کردن, اخراج کردن	Deportation
Kidutus	شکنجه	Torture
Kidutettujen kuntoutuskeskus	مرکز توانبخشی شکنجه شده ها	Center for torture survivors
Kielitesti	امتحان زبان	Language test
Kiintiöpakolainen	پناهنده سهمیه ای	Quota refugee

Kiirehtimispyyntö	درخواست رسیدگی سریع	Request for urgent procedure
Kiistää	انکار کردن	Deny
Klaani	خاندان, طایفه	Clan
Korkein hallinto-oikeus, KHO	دیوان عالی اداری	Supreme administrative court
Kotoutumislaki	قانون وفق یابی	Integration act
Kuulustelija	مستنطق, باز پرس	Interrogator
Kuulusteltava	بازجو شونده	Examinee
Kuulustelu	استنطاق, بازجویی	Interrogation
Kuulustelukutsu	احضاریه بازجویی	Invitation to the hearing
Käräjäoikeus	دادگاه جامع قضایی محلی	District Court
Käsittely	بررسی	Process, to process
Käännyttäminen	برگرداندن, دیپورت کردن	Refusal of entry
L		
Laiton maahanmuutto	مهاجرت غیر قانونی	Illegal immigration
Lakimies	وکیل	Lawyer
Lausunto	بیانیه, نظریه	Statement
Lisäselvitys	اظهارات تکمیلی, توضیحات بیشتر	Additional statement
Lääkärinlausunto	نظریه طبی یا پزشکی	Medical statement
M		
Maahanmuuttaja	مهاجر	Immigrant
Maahanmuuttovirasto/ Migri	اداره کل امور مهاجرت	The finnish immigration service
Maahantulokielto	ممنوعیت ورود به کشور	Prohibition of entry
Maksuton oikeudenkäynti	محکمه, دادگاه رایگان	Free trial
Matkareitti	مسیر سفر	Travel route
Matkustusasiakirja	گذرنامه, سند سفر	Travel document
Menettely	روند	Procedure
Mielipide	نظر	View
Muukalaispassi	پاسپورت اتباع بیگانه	Alien's passport
Määraaikainen oleskelulupa	اجازه اقامت موقت	Fixed-term residence permit
N		
Nopeutettu menettely	تسریع رسیدگی	Accelerated procedure
O		

Ohjaaja	کارمند اقامتگاه پناجویان، راهنما	Coordinator
Oikeudellinen avustaja	دستیار حقوقی	Legal assistant
Oikeusapu	مساعدت های حقوقی , خدمات حقوقی	Legal aid
Oleskelulupa	اجازه اقامت	Residence permit
Oleskelulupa perhesiteen perusteella	اجازه اقامت بر اساس پیوند خانوادگی	A residence permit based on family ties
Oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä	اجازه اقامت به دلایل انسان دوستانه	A residence permit humanitarian reason to
Opiskelijan oleskelulupa	اجازه اقامت دانشجویی	Residence permit for studies
Osaratkaisu	بخشی از راهکار کلی	Part of the solution
P		
Pahoinpitely	ضرب و شتم	Assault
Pakkokeino	روش های اجباری	coercive measure
Pakolainen	پناهنده	Refugee
Palauttamis/palauttamiskielto	اصل عدم اخراج پناهندگان	Non-refoulement
Passi	پاسپورت	Passport
Perheen kokoaja	کفیل , حامی	Sponsor
Perheen yhdistäminen	الحاق مجدد اعضای خانواده	Family reunification
Perheryhmäkoti	خانه گروهی خانوادگی	Family Group Home
Perhetausta	پیشینه خانوادگی	Family background
Poliisi	پلیس	Police
Puhuttelija	مصاحبه کننده	Interviewer
Puhuttelu	مصاحبه	Interview
Puhuteltava	مصاحبه شونده	Interviewee
Puhuttelukutsu	احضاریه مصاحبه	Interview invitation
Puolisotilaallinen toiminta	فعالیت های شبه نظامی	Paramilitary activity
Puolueettomuus	رعایت بی طرفی	Impartiality
Pysyvä oleskelulupa	اجازه اقامت دائمی	Permanent residence permit
Päätöksen tiedoksi anto	ابلاغ تصمیم	Notification of the decision
Pöytäkirja	صورت جلسه	Record, protocol
R		
Rajanylitys	گذر از مرز , عبور از مرز	Border crossing

Rajaviranomainen	مرزبانى, مقامات مرزى	Border Authority
Rekisteröity parisuhde	همخانگى ثبت شده	Registered partnership
Ryhmäkoti	خانه مسکن گروهى	Group home
S		
Salakuljettaja	قاچاقچى	Smuggler
Salassapitovelvollisuus	متعهد به حفظ اسرار , رازدارى	Professional secrecy, confidentiality
Schengen-alue	منطقه شنگن	The Schengen area
Selvittämismvelvollisuus	وظیفه شفاف سازى	Duty of clarification
Selvittää	واضح ساختن , شفاف ساختن	Sort out
Siirtolainen	مهاجر , کوچ کننده	Migrant
Siviilisääty	وضعیت تاهل	Marital status
Sosiaalityöntekijä	کارمند امور اجتماعى	Social worker
Suhtautuminen	اتخاذ موضوع , برخورد	Attitudes towards
Sur place - tilanne	پناهنده در محل	Sur place -situation
Suojelu	حفاظت	Protection
Suullinen käsittely	جلسه بررسى شفاهى	Oral hearing
Säilöönotto	توقیف , بازداشت	Detention
Säilöönottoyksikkö	بازداشتگاه	Detention Unit
Säädös	ابلاغیه قانونى , قانون	Act
T		
Tilapäinen oleskelulupa, B-lupa	اجازه اقامت موقت اجازه ب	Temporary residence permit
Todistusaineisto	مدارک و شواهد	Evidence
Toimeentuloedellytys	الزامات درآمد , شرط امرار معاش	Income requirement
Toimeentulotuki	کمک هزینه امرار معاش	Supplementary benefit
Toimenpide	اقدام	Action
Toissijainen suojelu	حفاظت جانبى	Subsidiary protection
Totuudessa pysymisvelvollisuus	تعهد به گفتن حقايق	Duty to speak truthfully
Turvallinen alkuperämaa	کشور امن	Safe country of origin
Turvapaikanhakija	پناهجو	Asylum seeker
Turvapaikka	پناهندهگى	Asylum
Turvapaikkahakemus	تقاضای پناهندهگى	Asylum application
Turvapaikkakuulustelu	بازجوبى پناهندهگى	Asylum Interrogation
Turvapaikkaperuste	دلایل پناهندهگى	Grounds for asylum

		(application)
Turvapaikkapuhuttelu	مصاحبه پناهندگی	The asylum interview
Turvapaikkatutkinta	تحقیقات پناهندگی	Asylum investigation
Tutkinta	تحقیق	Investigation
Työlupayksikkö	واحد اجازه کار	Work permit unit
Työntekijän oleskelulupa	اجازه اقامت کارمندان و کارکنان	Residence permit for an employed person
Täytäntöönpano	به اجرا گذاشتن	Enforcement
Täytäntöönpanokielto	ممنوعیت اجرایی	Ban on enforcement, suspension of enforcement
U		
Uhkaus	تهدید	Threat
Ulkomaalainen	اتباع خارجی	Foreign citizen
Ulkomaalaislaki	قانون اتباع خارجی	Aliens Act
UNHCR	کمیساریای عالی امور پناهندگان	THE UNHCR
Uskonto	دین	Religion
Uusintahakemus	درخواست پناهندگی دوباره	Application for renewal
V		
Vaino	اذیت و آزار	Persecution
Vaitioloovelvollisuus	موظف به رازداری	Obligation of secrecy
Valittaja	شاکی	Appellant
Valituslupa	اجازه درخواست تجدید نظر	Leave to appeal
Vapaaehtoinen paluu	عودت داوطلبانه, برگشت داوطلبانه	Voluntary return
Vastaanottokeskus	اقامتگاه پناجویان, مرکز پذیرش	Reception center
Vastuu hakemuksen käsittelystä	مسئولیت بررسی درخواست	Responsibility for processing the application
Viisumi	ویزا	Visa
Y		
Yhteiskunnallinen asema	جایگاه اجتماعی	Social status

Sanastolähteet:

Alla oleva lista on lähteet, joista persiankielisiä vastineita on haettu ja varmistettu.

1. Suomi-Persia - sanakirja
2. Migrin esite persian kielellä
3. Slovakian maahanmuuttoviraston esite persian kielellä
4. Baqer ulumin tutkimuslaitos

a. 1

<http://www.pajohe.com/fa/index.php?Page=definition&UID=3379>

[7](#) viitattu 24.12.2014

b. 2

<http://www.pajohe.com/fa/index.php?Page=definition&UID=3405>

[3](#) viitattu 24.12.2014

5. Farsi-suomi - sanakirja
6. Englanti-Persia - sanakirja
7. Infopankki/ Persia
8. Persiankielinen ihmisoikeussanasto
9. Ruotsin maahanmuuttovirasto persian kielellä
10. IOM - esite persian kielellä
11. Käännösvastine